

Oud geleerd is jong gedaan

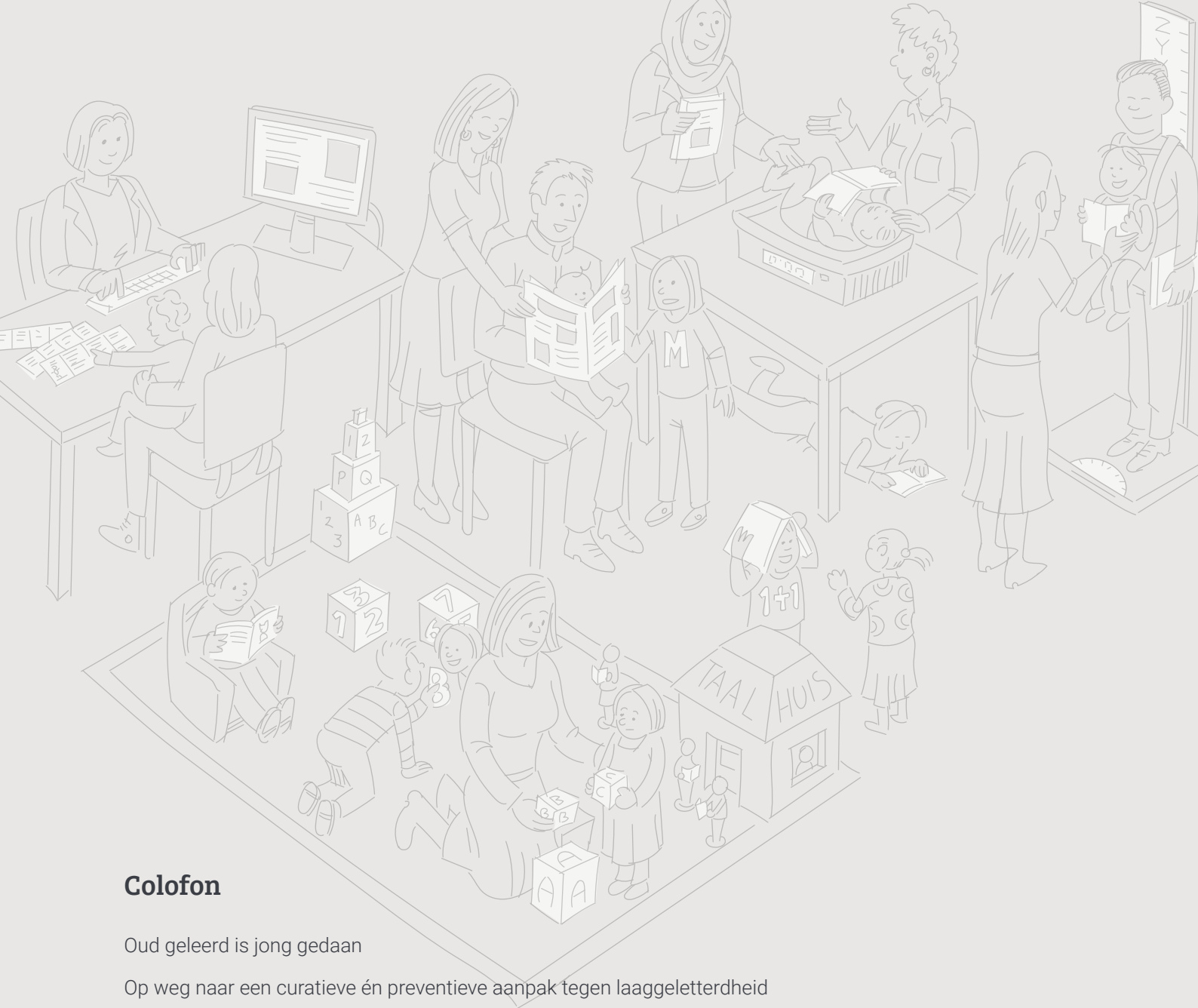

Op weg naar een curatieve én preventieve aanpak
tegen laaggeletterdheid

november 2019

TAAL HUIS

Colofon

Oud geleerd is jong gedaan

Op weg naar een curatieve én preventieve aanpak tegen laaggeletterdheid

Auteurs

Rebecca van der Meer

Jenny Wildenbos

Illustraties

Michel Henry

Vormgeving

Matthijs Rouw

In samenwerking met

Bibliotheek Angstel, Vecht en Venen

GGD Regio Utrecht

Gemeente Stichtse Vecht

Dit project is gefinancierd door de subsidieregeling Tel mee met Taal 2018

© 2019 Lost Lemon

Inhoudsopgave

Aanleiding	2
Het belang van geletterde ouders	2
Het consultatiebureau als kansrijke vindplaats	2
Dit willen we bereiken	4
Samen voor een duurzame aanpak	5
Leeswijzer	5
Dit hebben we gedaan	6
Plan van aanpak	6
Verloop van het project	7
Bereikte deelnemers	8
Zo volgen we de deelnemers	10
Dit hebben we geleerd	11
Inzichten over de aanname	11
Praktische voorwaarden van aanbod	11
Behoeften en inhoudelijke wensen	11
Beantwoording van de onderzoeksvragen	12
Dit kunnen we doen	15
Aanbevelingen voor de dienstverlening van het consultatiebureau	15
Aanbevelingen voor de onderlinge samenwerking	15
Drie gouden tips	16
Tot slot	17
Referenties	18
Bijlagen	19
Bijlage 1: Klantreis consultatiebureau	19
Bijlage 2: Beknopte toelichting NT1-persona's	20
Bijlage 3: Praatplaat versie 1	20
Bijlage 4: Praatplaat versie 2	21
Bijlage 5: Poster wervingsmedewerker	21
Bijlage 6: Poster praktisch aanbod	22
Bijlage 7: Routekaart	23

Aanleiding

In dit hoofdstuk:

- Het belang van geletterde ouders
- Het consultatiebureau als kansrijke vindplaats
- Dit willen we bereiken
- Samen voor een duurzame aanpak
- Leeswijzer

Het belang van geletterde ouders

De taalvaardigheid van ouders heeft een directe invloed op die van hun kinderen. Laaggeletterde ouders hebben moeite met taalstimulering thuis, wat een negatieve impact kan hebben op de geletterdheid van kinderen. Ook de houding van ouders ten opzichte van lezen en de interactie die zij hebben met hun kind vraagt aandacht.
(Cristoffels et al., 2017)

Ouders hebben een grote rol in de taalontwikkeling van hun kind. Het is tevens een rol waar zij door instellingen voor jeugdgezondheidszorg en scholen op worden aangesproken; begin zo vroeg mogelijk met voorlezen en help met het huiswerk van je kind. Als een kind van 2 jaar oud nog niet (voldoende) praat, wordt er een VVE-indicatie afgegeven om te voorkomen dat er een taalachterstand ontstaat. Op dat moment neemt de peuterspeelzaal een deel van deze taak op zich, weliswaar wordt ook dan nog ondersteuning van de ouders verwacht. Waar - met name bij Nederlandstalige, autochtone ouders - minder vaak oog voor is, is of zij hier wel toe in staat zijn. Terwijl er in Nederland 2,5 miljoen laaggeletterde inwoners zijn van 16 jaar of ouder, waarvan meer dan de helft in Nederland onderwijs heeft gevolgd (Stichting Lezen en Schrijven, 2019).

Ondanks verbeterlagen in de aanpak tegen laaggeletterdheid en in het onderwijs in algemene zin blijft het aantal laaggeletterden toenemen. Van de 15-jarigen - die de nieuwe groep potentiële laaggeletterden vormen - heeft bijna 20% een taalachterstand (Dujardin, 2019).

Wist je dat...

- 10% van de groep 8-leerlingen de basisschool verlaat zonder het vereiste taalniveau;
- 19% van de vmbo-leerlingen de middelbare school verlaat zonder het vereiste taalniveau;
- 36% van de mbo2-leerlingen en 15% van de mbo3-leerlingen het vervolgonderwijs verlaat zonder het vereiste taalniveau;
- Kinderen van wie de ouders niet kunnen ondersteunen in de taalontwikkeling drie keer zoveel risico lopen om later zelf laaggeletterd te worden.
(Cristoffels et al., 2017)

Preventie van laaggeletterdheid bij kinderen is zodoende onlosmakelijk verbonden met ondersteuning aan volwassenen, opdat een vicieuze cirkel wordt voorkomen.

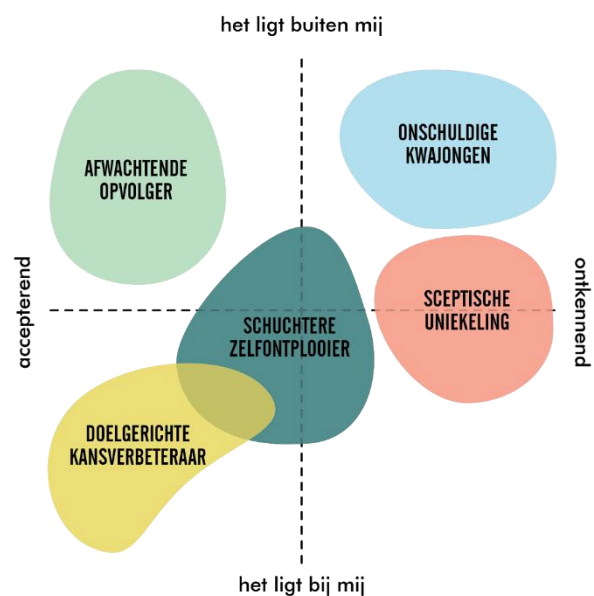
Het consultatiebureau als kansrijke vindplaats

Laaggeletterden - met name Nederlandstaligen - vormen een lastig te bereiken doelgroep. Om die reden kan dit maatschappelijke probleem niet enkel vanuit het onderwijs opgelost worden (Buisman, de Greef & Segers, 2019). Deze groep gaat namelijk meestal niet naar taaleducatie: in 2015 registreerde het CBS landelijk slechts 3.765 Nederlandstalige deelnemers van taalaanbod, terwijl Nederland op dat moment ruim 1,5 miljoen Nederlandstalige laaggeletterden telde (Tubbing & Matthijsse, 2018). Om laaggeletterden te bereiken, zijn wervingsactiviteiten dus essentieel (Buisman, de Greef & Segers, 2019).

Met dit onderzoek bouwen we voort op eerdere inzichten uit ons landelijke onderzoek *Laaggeletterden in Beeld*. Gemeente Stichtse Vecht was binnen dit onderzoek, samen met bibliotheek Angstel, Vecht en Venen en Welzijn Stichtse Vecht, betrokken als pilotlocatie. In dat onderzoek hebben we de mogelijkheden van het consultatiebureau als alternatieve vindplaats verkend, omdat we er door interviews met de doelgroep achter kwamen dat het krijgen van kinderen voor veel laaggeletterden een belangrijke motivator is om aan de eigen vaardigheden te werken (Lost Lemon en Muzus, 2018).

We gingen daarom in co-creatie met het consultatiebureau na bij welke activiteiten of klantcontacten er een 'natuurlijk' moment is om laaggeletterdheid te signaleren, zonder dat dit (veel) extra tijd of moeite kost. Bij het consultatiebureau zijn er verschillende soorten contacten: de intake bij het gezin thuis en de terugkerende controles in de spreekkamer bij de jeugdarts of -verpleegkundige. Ook worden kinderen bij iedere afspraak door de assistente gewogen en gemeten in de wachtruimte. Deze contactmomenten gaven we weer in een klantreis (zie bijlage 1). Zo is in één opslag duidelijk op welke momenten er tijd is om taalproblemen te signaleren en wanneer er ruimte is om dit bespreekbaar te maken, ook met het oog op privacy. Een voorbeeld hiervan is dat de assistent aan de ouder kan vragen om het gewicht of de lengte af te lezen. Hoewel het bespreekbaar maken niet mogelijk is binnen de setting van de wachtruimte, is het wel een uitstekende manier om beperkte basisvaardigheden alvast te signaleren zonder extra belasting (ibid).

Binnen het onderzoek *Laaggeletterden in Beeld* ontwikkelden we daarnaast 5 persona's (zie afbeelding en bijlage 2). Zij zijn representatief voor 5 subgroepen binnen de Nederlandstalige laaggeletterden die ieder een andere houding hebben tegenover de eigen moeite met lezen en schrijven. Daardoor vergen zij stuk voor stuk een andere benadering. De huidige aanpak tegen laaggeletterdheid richt zich op het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden door professionals. Het consultatiebureau is voor de 'afwachtende opvolger' een uitstekende vindplaats, omdat deze persona een duwtje in de rug nodig heeft van een professional met autoriteit. Deze persona staat er zodoende voor open om door de jeugdarts of verpleegkundige - als zijnde expert op het gebied van opvoeden - gewezen te worden op het verbeteren van basisvaardigheden als onderdeel van ouderschapsvaardigheden (ibid).

Daarentegen komen ook de andere persona's langs op het consultatiebureau en die willen we evenzeer vooruit helpen. De bibliotheken hebben reeds het BoekStart-programma beschikbaar ter leesbevordering thuis om taalachterstanden te voorkomen. Als een kind wordt geboren, mogen ouders gratis bij de bibliotheek een BoekStart-koffertje ophalen. Uit onderzoek blijkt dat kinderen van ouders die meedoen met BoekStart en hun baby al voorlezen voordat deze acht maanden oud is, hoger scoren op taal. Al met vijftien maanden zijn er positieve effecten op de woordenschat gemeten. Daarentegen wordt slechts 13% van de laagopgeleide ouders bereikt, tegenover 28% van de hogeropgeleide ouders. Om BoekStart te stimuleren onder laagopgeleide ouders is de BoekStartCoach geïntroduceerd. Deze gaat op het consultatiebureau het gesprek aan met de ouders. De ervaring leert dat de BoekStartCoach laaggeletterdheid bij ouders signaleert. Doordat de BoekStartCoach een aparte functie is, is er bovendien tijd en ruimte om de laaggeletterdheid bespreekbaar te maken (Kunst van Lezen, 2017). Dit zal goed werken voor de afwachtende opvolger en de doelgerichte kansverbeteraar - welke enkel de weg gewezen hoeft te worden. De andere persona's schrik je misschien zelfs af. Voor hen geldt dan ook nog: het wordt gesignaleerd, maar wat dan?!

Dit willen we bereiken

Eén van de inzichten van *Laaggeletterden in Beeld* is dat de stap naar taalaanbod erg groot is. Kort, praktisch aanbod dat aansluit bij de directe behoeften van de doelgroep helpt deze stap te verkleinen, aangezien laaggeletterden in het dagelijks leven vaak tegen alledaagse obstakels aanlopen en niet zozeer tegen het moeite met lezen en schrijven op zich. Zo valt te denken aan het digitaal communiceren met (klein)kinderen of de huishoudelijke administratie (Lost Lemon en Muzus, 2018). De doelgroep is daarom te vinden bij digicursussen, zoals *Klik&Tik* (zie oefenen.nl, 2019) of *Voor 't Zelfde Geld* (zie Taal voor het Leven, 2019), dat handvatten biedt bij financiële zaken. Het volgen van zo'n cursus kan het zelfvertrouwen in het eigen leervermogen doen groeien. Ook beseft de laaggeletterde daardoor vaak dat er nog verder geleerd moet worden. Dergelijk zogenoemd 'camouflageaanbod' waar taal in verweven wordt, werkt als startaanbod voor regulier taalaanbod; het verlaagt de drempel (Lost Lemon en Muzus, 2018).

Een dergelijk startaanbod willen we binnen dit project ontwikkelen voor jonge ouders. Onze aanname is dat we daarmee de laaggeletterde ouders bereiken én kunnen activeren. We richten ons daarbij zowel op de Nederlandstalige (NT1), als de anderstalige (NT2) ouder. We beogen daarbij een verhouding van 1/3 anderstaligen en 2/3 met Nederlands als moedertaal.

Binnen gemeente Stichtse Vecht starten we in Maarssenbroek, met het consultatiebureau aan de Spechtenkamp als pilotlocatie. Het is een van de grootste consultatiebureaus in de gemeente Stichtse Vecht en Maarssenbroek is een relatief jonge wijk.

Hoofddoelstelling

Het verkleinen van de kans op laaggeletterdheid bij kinderen, door hun laaggeletterde ouders te ondersteunen bij hun lage taalvaardigheid.

Subdoelstellingen

1. Aanbod creëren dat zowel de taalvaardigheden als opvoedvaardigheden van ouders verhoogt. Ofwel, aanbod dat past bij de vragen die kersverse ouders hebben waarin je rekening houdt met hun beperkte taalvaardigheden.
2. Zorgen dat jeugdgezondheidszorg, kinderopvang en de bibliotheek samenwerken in het bereiken van de laagtaalvaardige ouders zodat dit educatief partnerschap stimuleert.
3. De inzet van preventieve activiteiten vertalen naar ouders die eerder en beter participeren.
4. Het combineren van een werkwijze met begeleiding bij taalontwikkeling en de opvoedingsgerichte begeleiding van het consultatiebureau om daarmee bij te dragen aan de bevordering van ouderschapsvaardigheden?
5. Het combineren van preventie en curatie van laagtaalvaardige ouders en hun kinderen.

Hoofdvraag

Hoe verkleinen we de kans op laaggeletterdheid bij kinderen, door hun laaggeletterde ouders te ondersteunen bij hun lage taalvaardigheid?

Deelvragen

1. Helpt deze aanpak om meer bewustwording te krijgen bij het consultatiebureau en gemeente, over de impact van laaggeletterdheid bij ouders op de opvoeding en toekomstperspectief van hun kinderen?
2. Ervaart de laaggeletterde ouder een minder hoge drempel om verder te gaan met meer reguliere taaltraining?
3. Gaat de bereikte ouder nu ook meer gebruik maken van de Bibliotheek, meer (voor)lezen?
4. Krijgen we meer grip op de elementen die iets zeggen over preventie? Voorkomen we met deze aanpak dat kinderen laaggeletterd raken, valt dit te meten?
5. Wat zijn de (beoogde) aanpassingen in de dienstverlening van het consultatiebureau?
6. Wat zijn de (beoogde)aanpassingen in de onderlinge samenwerking?

Samen voor een duurzame aanpak

We hechten grote waarde aan de borging van de onderzoeksresultaten en (neven)inzichten die we opdoen, opdat geleerde lessen ook worden toegepast in toekomstige uitvoering. Binnen dit project werkten we dan ook samen met bibliotheek Angstel, Vecht en Venen, GGD Regio Utrecht en gemeente Stichtse Vecht. Het consultatiebureau fungeert in feite als extra opstapje naar het Taalhuis toe; een laagdrempelige plek waar de mogelijkheden tot vergroten van basisvaardigheden verkend worden. Het Taalhuis is en blijft hét informatiepunt waar laaggeletterden een intake krijgen en naar passend taalaanbod worden geleid. We onderzoeken of deze nauwe samenwerking het aantal bereikte laaggeletterden doet toenemen. Daarnaast is de gemeente aangehaakt ten aanzien van het overkoepelende beleid t.a.v. volwasseneneducatie.

Leeswijzer

In dit onderzoeksverslag nemen we je mee in ons project, waarin we met kleine stapjes hebben gewerkt om tussentijdse inzichten en geleerde lessen steeds toe te passen. Daarom vertellen we in het volgende hoofdstuk niet alleen over de methodiek; we geven grafisch weer welke stappen we hebben gezet en welke invloed dat heeft gehad op volgende fasen. Ook de bereikte deelnemers zijn in dit hoofdstuk opgenomen, omdat dit samenhangt met verschillende activiteiten en vervolgstappen. In het hoofdstuk erna blikken we terug door de overkoepelende inzichten uiteen te zetten. Daarbij beantwoorden we tevens de onderzoeksvragen. Het derde hoofdstuk gaat over de toekomst: wat kunnen we op basis van deze geleerde lessen nu gaan doen? Wat zijn aanbevelingen voor de dienstverlening van het consultatiebureau, maar ook voor de onderlinge samenwerking? We vatten de meest relevante succesfactoren samen in drie gouden regels. Tevens ontwikkelden we een routekaart om aandacht voor laaggeletterdheid te borgen binnen het consultatiebureau. Dit is een handzaam, overdraagbaar naslagwerk en is te vinden in bijlage 7.

Dit hebben we gedaan

In dit hoofdstuk:

- Plan van aanpak
- Verloop van het onderzoek
- Bereikte deelnemers
- Zo volgen we de deelnemers

Plan van aanpak

In dit onderzoek maakten we gebruik van de zogenoemde design thinking methode. Deze methode stelt ons in staat om de context van de laaggeletterden in kaart te brengen. Maatschappelijke vraagstukken zijn steeds vaker complex en er zijn ontzettend veel data voorhanden, maar deze data geven helaas vaak geen antwoord op onze vraag (Liedtka, Salzman & Azer, 2017); namelijk waar liggen de kansen? Design thinking past bij die complexiteit (en rommeligheid), doordat de mens zelf centraal wordt gesteld. Daarbij hebben we het over de 'gewone' mens, niet de demografische segmenten ervan. Met deze methode doken we echt in het leven van de doelgroep, met alle bijbehorende obstakels en successen (ibid.). Zo leerden we de doelgroep kennen, breder dan zijn of haar moeite met basisvaardigheden. Op deze manier brachten we in beeld waar we de aansluiting kunnen vinden, want wat voor de één werkt, kan juist averechts werken voor de ander. Die cruciale overwegingen wilden we naar boven halen.

Design thinking is bovendien een innovatieve ontwerpende methode die oplossingsgericht is. Er wordt continu gedacht in (nieuwe) mogelijkheden en betrokkenen nemen deel aan het proces. De wensen van de doelgroep zijn daarbij leidend, niet het bestaande aanbod. Gezamenlijk genereren we meerdere ideeën op basis van de inzichten die we verkrijgen uit de doelgroep. We voorkomen dat alle middelen worden ingezet op één idee, omdat we er rekening mee houden dat we het wel eens mis kunnen hebben. De doelgroep vertelt ons zelf wat voor hen zou werken (ibid.). Zij zijn immers zelf de expert van hun eigen beleving. Wanneer er binnen dit proces nog een verandering of verfijning nodig is dan is die ruimte er.

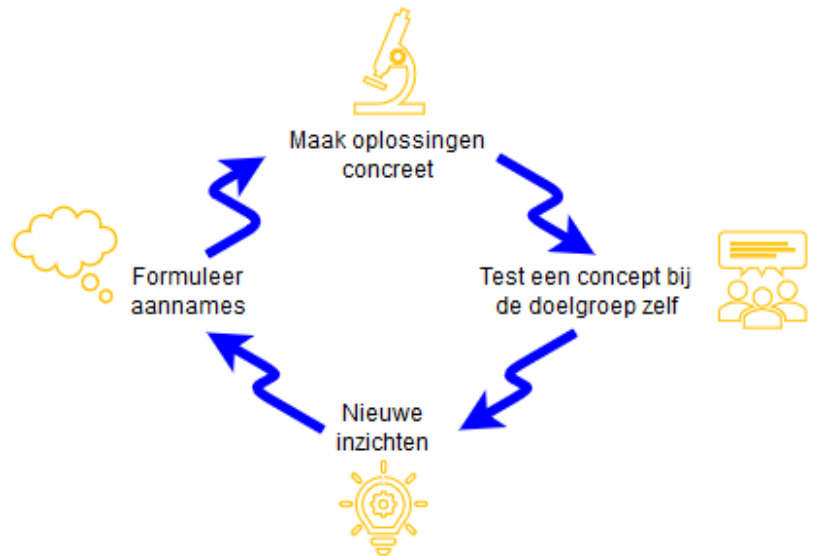
De gesprekken met de doelgroep ondersteunen we met visueel interviewmateriaal (zie bijlage 3 en 4). Daarmee geven we hen een veilige setting om hun verhaal te vertellen. Het gesprek heeft op die manier veel minder de vorm van een vraag en antwoord tussen een interviewer en een respondent. Je gaat gezamenlijk aan de slag met een afbeelding welke meteen aanleiding geeft tot gesprek.

Werken met visueel materiaal heeft verschillende voordelen:

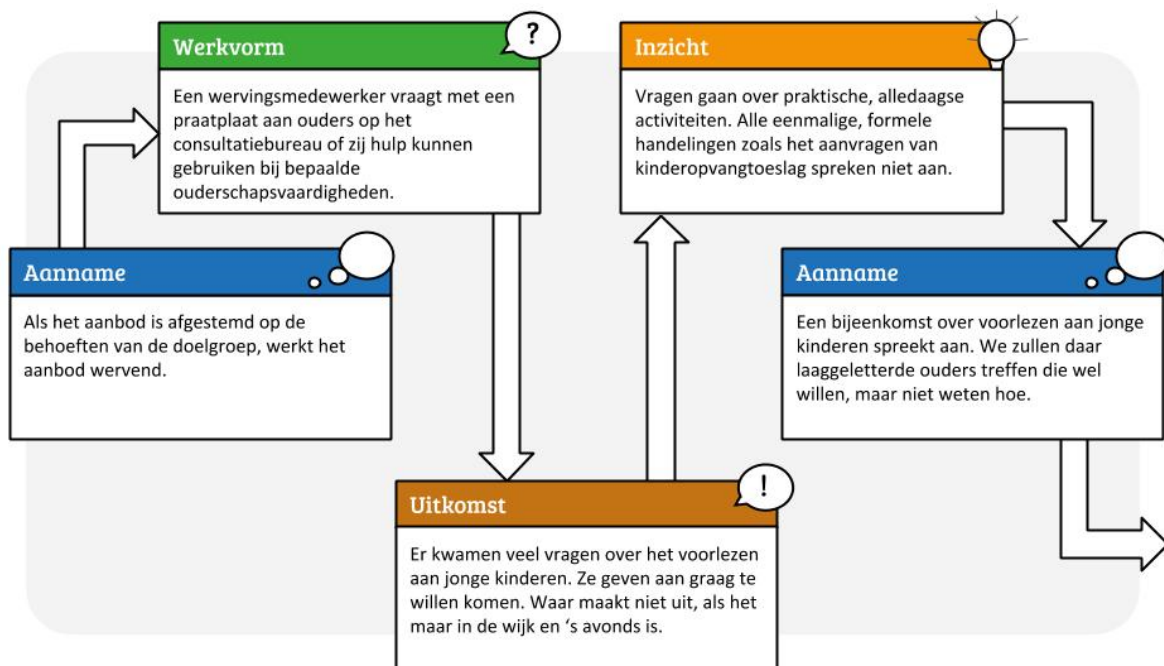
- Het legt een structurele link en bouwt intensief contact op tussen verschillende betrokken organisaties, afdelingen en de doelgroep;
- Het schept een gedeelde taal en begrip tussen deze partijen;
- Het genereert inspiratie, informatie en empathie op verschillende niveaus;
- Het helpt relevante vragen uit te kristalliseren en legt blinde vlekken bloot;
- Het kan vooroordelen over een klant(groep) ontcrachten of juist bevestigen.

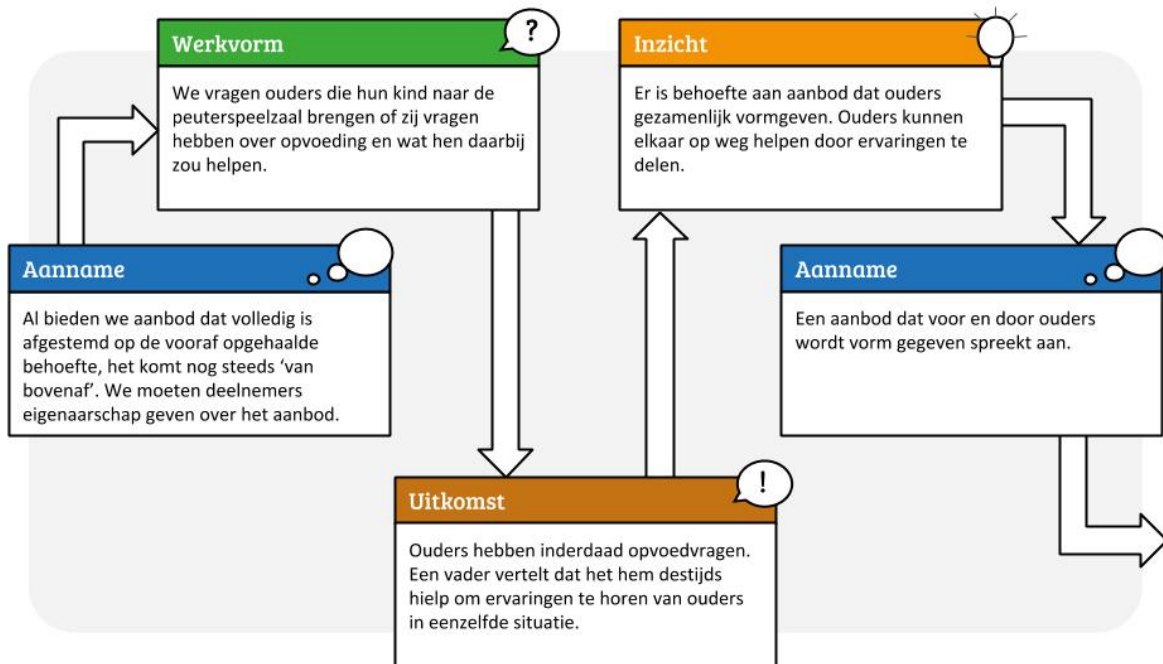
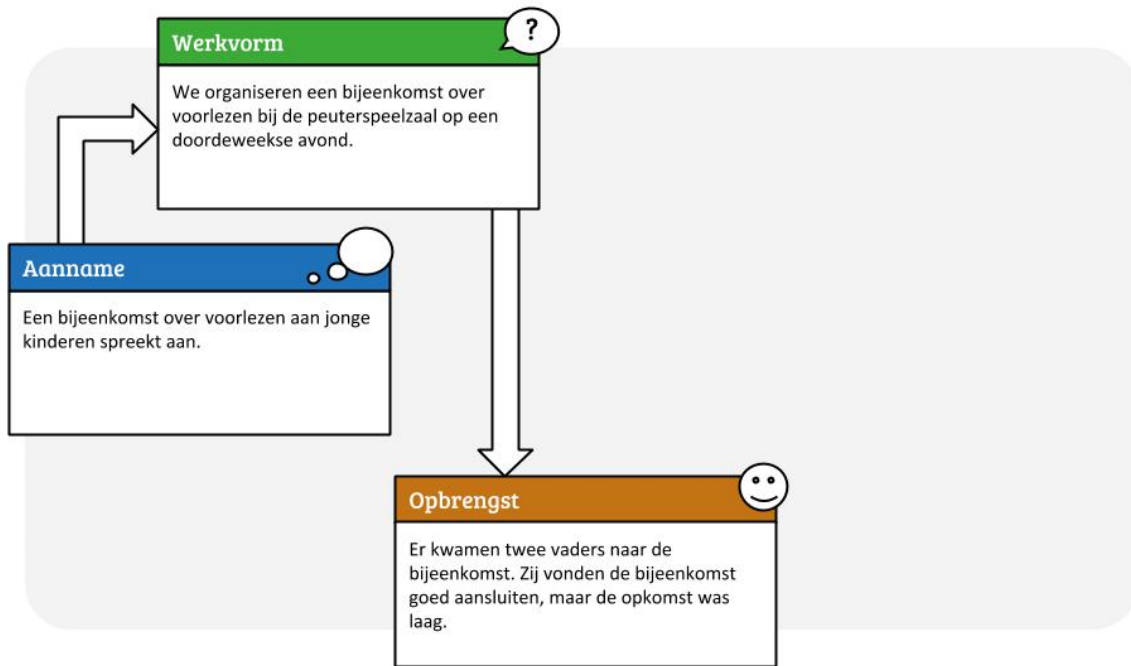
We benaderden dit onderzoek als een proces, waarbij het van tevoren nog onduidelijk was welke kant het op zou gaan. De doelgroep stond centraal, waardoor de vraag die beantwoord moest worden vaak nog niet duidelijk was; we waren juist op zoek naar de vraag achter de vraag. We gingen daarom iteratief aan de slag en werkten in een cyclus van experimenten om ideeën te verfijnen (Liedtka, Salzman & Azer, 2017).

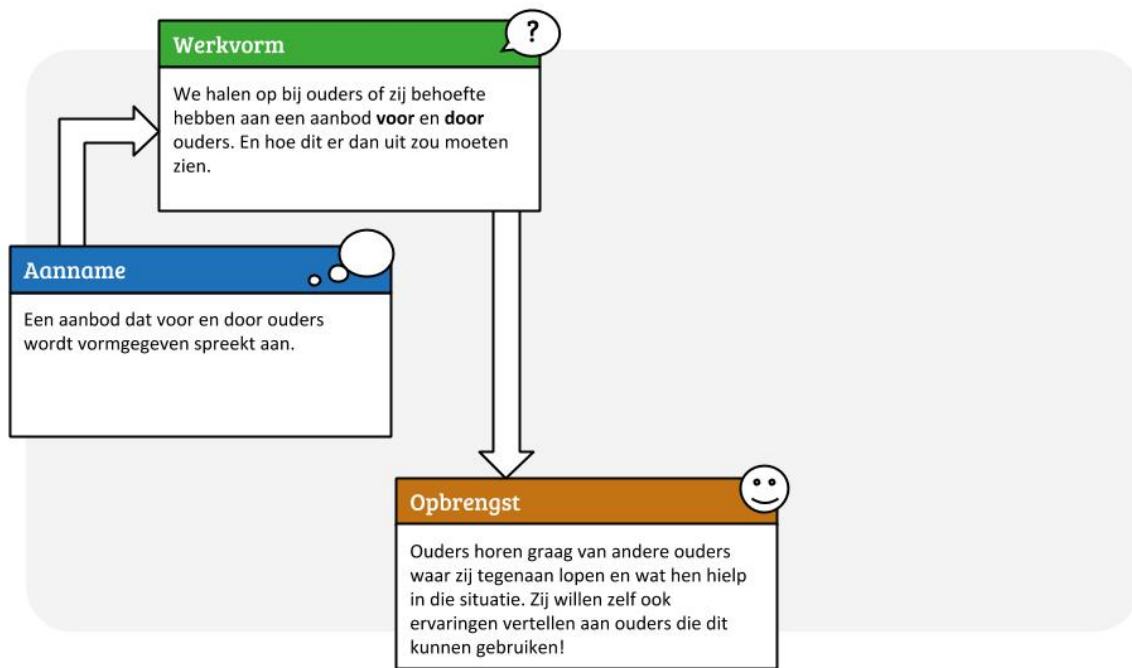
1. Met de kennis die we al hebben, hebben we vooraf een aanname; we denken dat de doelgroep behoefte heeft aan...
2. Op basis van de aanname, verzinnen we een specifieke oplossing; we denken dat we de doelgroep ... moeten aanbieden.
3. We testen het concept bij de doelgroep. In de vorm van een idee of een versimpeld model. Totdat we weten dat de oplossing écht aansluit, geven we niet te veel middelen uit aan de perfectionering van dat idee.
4. De uitkomsten van de testfase geven ons nieuwe inzichten over de doelgroep. Dit benutten we in de vorm van een nieuwe aanname voor een verfijning, verandering of overstap van de oplossing.
5. We gaan de cirkel rond, totdat we bij de doelgroep merken dat we iets hebben ontwikkeld dat écht voor hen werkt. Iets waar zij op zitten te wachten. Op dat moment gaan we over tot de daadwerkelijke ontwikkeling en implementatie.

Verloop van het project

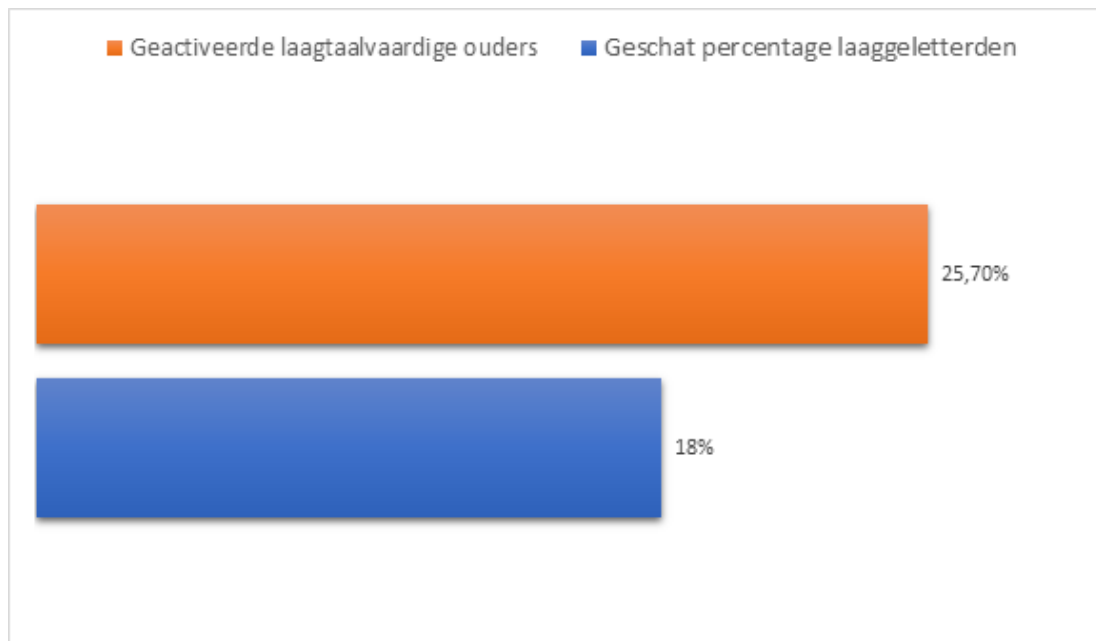

Bereikte deelnemers

Van de 109 ouders die we spraken tijdens dit project zijn er 26 ouders begeleid naar het Taalhuis en 2 ouders bereikt met praktisch aanbod. Samen komt dat neer op 25,7% geactiveerde laagtaalvaardige ouders op het consultatiebureau. Het aandeel laaggeletterden binnen heel Nederland wordt geschat op 18% (Stichting Lezen & Schrijven, 2019).

Zo volgen we de deelnemers

We zetten de digitale Taalmodule in om de voortgang van deelnemers te registreren en te volgen. Zo raken we de deelnemers - ook na afronding van dit project - niet meer uit beeld nu zij eenmaal bereikt en geactiveerd zijn.

Belangrijkste indicatoren voor de individuele deelnemers zijn:

- Wat is de startbehoefte van een deelnemer?
- Welke persona is deze deelnemer?
- Wat heeft de deelnemer aan activiteiten gedaan?
- Is de startbehoefte na afloop bereikt?
- Sloot dit aanbod goed aan bij deze deelnemer?
- Wat zijn de ontwikkelingen qua taalvaardigheden?
- Wat zijn de ontwikkelingen qua opvoedvaardigheden?
- In hoeverre voelt de ouder zich nu zekerder in de opvoeding van zijn kind(eren)?

Dit hebben we geleerd

In dit hoofdstuk:

- Inzichten over de aanname
 - Praktische voorwaarden voor aanbod
 - Behoeften en inhoudelijke wensen
- Beantwoording van de onderzoeksvragen

Inzichten over de aanname

We startten het onderzoek met de aanname dat we met behoeftegericht aanbod laagtaalvaardige ouders kunnen werven om hen daarmee drempelaanbod te bieden als opstapje naar regulier taalaanbod. We hebben in dit project opgehaald wat succesvolle ingrediënten zijn voor praktijkgericht camouflaageaanbod waarin taal en opvoedingsvaardigheden gecombineerd zijn. We haalden zowel praktische als inhoudelijke voorwaarden op die van belang zijn voor deze doelgroep.

Praktische voorwaarden voor aanbod

- Bij voorkeur vindt het aanbod plaats op een dinsdag of donderdag.
- De meeste ouders kunnen aanwezig zijn in de avond vanaf half 8.
- Het maakt deelnemers niet erg veel uit op welke locatie aanbod wordt gegeven. Het consultatiebureau, de peuterspeelzaal of de bibliotheek? Het is hen om het even. Als het maar wel binnen de wijk is.
- Het werkt als er een bekend gezicht is die hen wijst op de mogelijkheid van aanbod; posters spreken niet aan.
- De onzekerheid over de eigen taalvaardigheden moet weggenomen worden. Als er op aanbod wordt gewezen, moet er ook tijd beschikbaar zijn om iemand uit te leggen dat het aanbod bij diegene past. Ook als de taalvaardigheden wat minder zijn!
- Het helpt om de ouders na te bellen/sms'en/e-mailen om hen enerzijds te herinneren aan de bijeenkomst en anderzijds mogelijke twijfels nog weg te nemen.
- Aanbod dat van bovenaf wordt georganiseerd, blijkt nog steeds erg formeel te voelen, al wordt het zo laagdrempelig mogelijk gemaakt. Als ouders in groepsverband zeggenschap hebben over de bijeenkomst en ieder daar een eigen taak in vervult, ontstaat er eigenaarschap en betrokkenheid bij het aanbod.

"I wish to come, but my Dutch language level is a beginner. I think all discussion will be in Dutch and I am afraid to watch all explanation there and don't understand too much. If there is a presentation with some visual tools, I can come, because then I have time to translate."

Vader op het consultatiebureau

Behoeften en inhoudelijke wensen

- Ouders hebben veel vragen rondom de **taalontwikkeling** van hun kind. Hoe kun je een kind helpen om te leren praten? En als zij nog in de babyfase zitten, hoe kun je die babytaal dan ontcijferen?
- Een ander veelgenoemd thema is **voeding**. Ouders willen vooral gerustgesteld worden dat zij het goed doen; is het gewicht van het kind goed? Is het voedsel gezond? Ze noemen hierbij vaak dat er veel tegenstrijdige informatie beschikbaar is. Momenten waarbij juiste informatie extra van belang is, is bijvoorbeeld bij de overgang van borstvoeding naar flesvoeding.

- Het viel al snel op dat er veel onbekendheid is over de **peuterspeelzaal**. Veel kinderen gaan naar een kinderopvang of gastouder. De gedachte is dat een peuterspeelzaal dan niet meer nodig is.
- **Voorlezen** hangt vanuit een professioneel perspectief samen met de taalontwikkeling, maar ouders noemden deze apart. Zij vroegen bijvoorbeeld wanneer je begint met voorlezen en hoe je zorgt dat het kind rustig blijft tijdens het lezen?
- Een ander onderwerp dat werd aangedragen vanuit de ouders is **EHBO aan baby's en kinderen**.
- Tot slot gingen veel gesprekken over **spelen**. Die gesprekken varieerden van het passende speelgoed bij een bepaalde leeftijd tot het stimuleren van alleen spelen.

"Voorlezen gebeurt wel op school. Thuis zingen we alleen of we kijken tv. Zelf ben ik als kind ook nooit voorgelezen."

Moeder op het consultatiebureau

Beantwoording van de onderzoeksvragen

Helpt deze aanpak om meer bewustwording te creëren bij het consultatiebureau en gemeente over de impact van laaggeletterdheid bij ouders op de opvoeding en het toekomstperspectief van hun kinderen?

Hoewel het deelnemende consultatiebureau reeds workshops rondom laaggeletterdheid heeft gevolgd en we in een eerder stadium gezamenlijk een klantreis hebben gemaakt, werd er in eerste instantie nog veel uitgegaan van de usual suspects. Denk aan anderstaligen en ouders met een lage SES (Sociaal Economische Status). De pilot heeft geholpen om de voorbeelden te ervaren van de meer verborgen laagtaalvaardige ouders, zoals Nederlandstaligen en anderstaligen die al langer in Nederland verblijven.

Daarentegen ervaren de medewerkers van het consultatiebureau veel werkdruk. Hun werk is bovendien erg uitvoerend ingericht; de werkprocessen zijn gebaseerd op beschreven richtlijnen. Hierdoor lijkt er minder bewegingsvrijheid te zijn voor de medewerkers, zowel qua tijd als qua invulling van het werk. Er is dan ook veel aandacht nodig om gezamenlijk een beeld te vormen van het thema laaggeletterdheid, de behoeften van jonge ouders en de kansen die er liggen binnen het eigen werkproces en de onderlinge samenwerking.

Van de geïnterviewde ouders kregen de medewerkers van het consultatiebureau te horen dat de aanwezigheid van de wervingsmedewerker erg prettig was. Deze positieve terugkoppeling heeft geholpen om het thema laaggeletterdheid te normaliseren. Inzicht in de beleving van de doelgroep bleek daarom een belangrijk ingrediënt binnen dit proces. Uit de gesprekken die de wervingsmedewerker voerde met ouders bleek bovendien dat ouders veel 'overgebleven' vragen hadden die niet gesteld werden tijdens de afspraak met de jeugdarts of -verpleegkundige. Door het gebruik van een praatplaat werden zij toch geprikkeld om aan bepaalde activiteiten te denken of werden zij zich ervan bewust dat vragen die bij hen leefden gesteld kunnen worden op het consultatiebureau. Ook werd hierdoor voor de medewerkers nog concreter wat de impact van laaggeletterdheid is op het dagelijks leven en de opvoeding van kinderen. Het bleek namelijk dat ouders vaak wel degelijk behoefte hadden aan extra hulp of uitleg.

“We hebben ook ouders die hoogopgeleid zijn, die zich prima kunnen redden. Die al 6 of 7 jaar in Nederland wonen en Engels spreken, omdat ze dat op hun werk ook kunnen spreken. Dat is ook prima. Die kinderen hebben het qua Nederlandse taal wel slecht.”

Jeugdverpleegkundige

De gemeente Stichtse Vecht was zich reeds bewust van de invloed van laaggeletterdheid op opvoedvaardigheden. Zij verbreden hun blik verder door het thema laaggeletterdheid niet alleen te beschouwen binnen het domein onderwijs en preventie, maar door basisvaardigheden ook te erkennen als voorwaarde voor gezondheidsvaardigheden. Zij hebben dan ook het voornemen om basisvaardigheden op te nemen binnen de verschillende thema's van de gezondheidsnota.

Ervaart de laaggeletterde ouder een minder hoge drempel om verder te gaan met meer reguliere taaltraining?

Een deel van de ouders was zelf al op zoek naar taalaanbod, maar wist niet waar zij dit konden vinden. Zij vroegen dit vrij direct aan de wervingsmedewerker tijdens de gesprekken. De wervingsmedewerker had vervolgens de mogelijkheid om hen direct in te schrijven bij het Taalhuis, waardoor er direct een warme overdracht plaatsvond. Een ander deel van de ouders konden we door middel van persoonlijk contact geruststellen. De laagdrempelige aanwezigheid van de wervingsmedewerker - die uiteindelijk een bekend gezicht werd door aanwezig te zijn in de wachtruimte - bleek goed te werken voor deze groep. Om dit verder uit te bouwen ontwierpen we een poster waarop we ouders uitnodigden om vragen aan haar te stellen. Daarbij vermelden we de dagen en tijden waarop zij aanwezig was. Om te zorgen voor herkenbaarheid stond zij met haar naam en foto op de poster (zie bijlage 5). De wervingsmedewerker vervulde een brugfunctie naar aanbod omdat zij in een persoonlijk gesprek goed kon uitleggen wat ouders konden verwachten van een taalaanbod. Dankzij het gebruik van de praatplaten waren ouders soms al nieuwsgierig gemaakt en startten zij spontaan het gesprek. De afbeeldingen op de praatplaat hielpen ouders bovendien impliciet in te schatten welke onderwerpen besproken konden worden.

Met het praktisch ingericht aanbod bereikten we vooral de ouders die wel naar een taaltraining willen, maar hier geen tijd voor hebben. Bijvoorbeeld vanwege hun werk of zorg voor jonge kinderen. Het was opvallend dat er juist vaders aanwezig waren bij de bijeenkomsten.

“We verstaan een beetje Nederlands; we oefenen alleen thuis met DuoLingo.”

Echtpaar op het consultatiebureau

Gaat de bereikte ouder nu ook meer gebruik maken van de Bibliotheek, meer (voor)lezen?

Omdat we veel vragen kregen over voorlezen en taalontwikkeling, hebben we het eerste praktische aanbod gehouden over voorlezen (zie bijlage 6). De ouders maakten tijdens de bijeenkomst foto's van leesboekjes die meegenomen waren als voorbeeld van boekjes die de woordenschat van kinderen vergroten. De ouders maakten van de gelegenheid gebruik om veel vragen te stellen. Bovendien kregen zij praktische tips om hun kinderen meer te ondersteunen bij taalontwikkeling, ondanks hun eigen beperkte taalvaardigheden. Zij waren positief verrast doordat de mogelijkheid om bij te dragen aan taalontwikkeling hierdoor gevoelsmatig meer binnen handbereik kwam. Anderstaligen vonden het bijvoorbeeld fijn om te horen dat voorlezen in de eigen taal ook al verschil maakt. Deze aanwezige ouders waren erg enthousiast om te gaan voorlezen.

Naast de deelnemers van bovenstaand aanbod, hebben we 28 bezoekers van het consultatiebureau doorverwezen naar het Taalhuis, dat in de bibliotheek gevestigd is.

Krijgen we meer grip op de elementen die iets zeggen over preventie?

Er wordt al erg jong gelet op de taalontwikkeling van kinderen. Als een kind van twee nog nauwelijks praat, komt er een medewerker van het consultatiebureau thuis langs. De preventieve adviezen die op dat moment gegeven worden, hebben echter geen effect als ouders daar niet mee aan de slag kunnen omdat zij zelf vaardigheden missen. Het advies om meer voor te lezen of het meegeven van een flyer werkt immers niet als een ouder dit niet kan uitvoeren of zelfs niet begrijpt. Ook extra inzet vanuit bijvoorbeeld de VVE zal maar beperkt effect hebben als de aanvullende benodigde ondersteuning vanuit thuis ontbreekt. Preventieve acties hebben dus alleen effect als ze aansluiten bij de vaardigheden van ouders en de verschillende settingen (thuis, opvang, bibliotheek etc.) elkaar kunnen versterken.

“Als je de kinderen wilt helpen, moet je bij de ouders beginnen. Zij moeten aan de slag met je adviezen!”

Jeugdverpleegkundige

Voorkomen we met deze aanpak dat kinderen laaggeletterd raken, valt dit te meten?

Om deze vraag daadwerkelijk te kunnen beantwoorden zouden we de gezinnen gedurende meerdere jaren moeten volgen. Op basis van dit onderzoek kunnen we echter wel stellen dat we ouders hebben kunnen stimuleren om hun kinderen meer in aanraking te laten komen met taal. Een taalrijke omgeving verlaagt het risico op laaggeletterdheid.

Dit kunnen we doen

In dit hoofdstuk:

- Aanbevelingen voor de dienstverlening van het consultatiebureau
- Aanbevelingen voor de onderlinge samenwerking
- Drie gouden tips
- Tot slot

Aanbevelingen voor de dienstverlening van het consultatiebureau

Met dit onderzoek werd duidelijk dat er na afloop van de afspraak met de jeugdverpleegkundige nog veel 'overgebleven' vragen zijn over opvoeding. Aandacht voor ouders in de wachtruimte is dan ook erg belangrijk. Daarbij helpt het als zij een beeld hebben van het soort vragen dat zij kunnen stellen. Een hint over de verschillende onderwerpen geeft hen een duwtje in de rug, zo kan bijvoorbeeld een praatplaat hen prikkelen om hun vraag te stellen. Flyers en verwijzen naar websites werkt daarentegen juist niet.

Binnen de contactmomenten met ouders is het cruciaal om niet alleen aandacht te hebben voor de taalontwikkeling van het kind, maar ook voor basisvaardigheden van de ouder. Ouders spelen een belangrijke rol bij de ontwikkeling van taalvaardigheden en zijn immers degene die aan de slag moeten met de adviezen die gegeven worden. Bij het voeren van een gesprek en het geven van een advies is het dan ook van belang om na te gaan of de ouder het begrepen heeft en het advies op kan volgen.

Om laaggeletterdheid te signaleren - ook wanneer de ouder niet open is over de eigen beperkte basisvaardigheden - zonder dat dit leidt tot extra werkdruk, helpt het om contextgerichte vragen te stellen. Zo kun je het meet- en weegmoment benutten om aan de ouder te vragen de lengte of het gewicht af te lezen. Er zijn zo meerdere natuurlijke aanknopingspunten binnen de huidige werkprocessen (zie bijlage 1).

De bibliotheek heeft het initiatief genomen om de opgedane kennis uit dit project samen te brengen in klantprofielen. Op die manier weet de bibliotheek hoe hun dienstverlening beter passend kan worden gemaakt voor subgroepen. Ook voor het consultatiebureau is het werken met klantprofielen aan te raden, want waar een deel van de ouders proactief vragen stelt en adviezen opvolgt, hebben andere juist wat extra uitleg of een duwtje in de rug nodig.

Aanbevelingen voor de onderlinge samenwerking

Om het thema laaggeletterdheid, inclusief de opgedane kennis en ervaring hieromtrent, actueel te houden is het noodzakelijk om vindplaatsen met enige regelmaat te trainen, bijvoorbeeld jaarlijks. Ook binnen dit project ervaren we namelijk dat opgedane kennis ondanks alle betrokkenheid weer wegzakt als hier geen aandacht aan besteed wordt.

Niet alle laagtaalvaardige ouders konden bereikt worden via het consultatiebureau. Sommige ouders hebben een sterke behoefte aan een vertrouwde omgeving met gelijkgestemden in plaats van een medewerker van een consultatiebureau die hen vanuit een autoriteit aanspreekt. Daarom is het van belang om ook de (voor)scholen te betrekken in de taalketen. Daar kennen ouders elkaar onderling en is ook de groepsleid(st)er een vertrouwd persoon. Dit biedt kansen om deze groep ouders te bereiken door een voor-en-door-ouders groep te starten.

De meerwaarde van een wervingsmedewerker heeft zich zeker bewezen binnen dit onderzoek, maar met de beëindiging van dit project stopt haar inzet eveneens. Als beoogde aanpassing zien wij meerwaarde in de overdracht van de taken die bijdroegen aan het succesvol vinden, activeren en

doorverwijzen van laaggeletterde ouders. We zien bijvoorbeeld mogelijkheden om deze taken en onderliggende inzichten over te dragen aan de assistentes van het consultatiebureau.

Drie gouden tips

1. Open het gesprek over taal bij anderstaligen

Een groot deel van de laagtaalvaardige ouders die we binnen dit onderzoek geactiveerd hebben, valt binnen de NT2-doelgroep. Een deel van deze groep is relatief makkelijk door te verwijzen. Op het moment dat zij door de wervingsmedewerker aangesproken werden over taal, werd veelal uitgesproken dat zij al langer aan hun taal wilden werken, maar niet wisten waar zij terecht konden. Op dit moment wordt hun taalvaardigheid niet besproken; de kinderen krijgen een VVE-indicatie en de ouders worden vaak in het Engels geholpen. De ouders vonden het daarentegen niet vervelend om aangesproken te worden op hun taalvaardigheden; zij weten dat hun Nederlands nog minder goed is en dat dat te horen is. De meesten stonden dan ook zeer open voor een gesprek en waren juist opgelucht dat iemand hen kon vertellen waar zij terecht konden voor taallessen!

Een ander deel van de laagtaalvaardige ouders gaf aan zich niet aan te kunnen melden voor taallessen, omdat zij druk zijn met bijvoorbeeld werk of de zorg voor jonge kinderen. Zij zijn echter geholpen met een verwijzing naar informeel aanbod, zoals het Mamataallokaal of eenmalige praktijkgerichte bijeenkomsten, zoals die we binnen dit project hebben georganiseerd. Op die manier hoeven zij niet structureel tijd en ruimte te hebben, maar kunnen zij aansluiten wanneer het hen schikt. Hun taalniveau zal daarmee niet een niveau stijgen, maar zij kunnen wel vaardigheden aanleren waardoor zij en hun kinderen zich in bepaalde situaties makkelijker kunnen redden binnen de maatschappij.

2. Bedenk dat iedereen een andere benadering behoeft

De NT2-ers hebben verschillende beweegredenen om wel of niet met taal aan de slag te gaan, maar voor de NT1-ers ligt dat nog iets ingewikkelder. Bij deze groep hoor je het aan hun spreekvaardigheid niet of zij laaggeletterd zijn, want dat is veelal uitstekend. Omdat zij bovendien in Nederland op school hebben gezeten, schamen zij zich er vaak voor dat hun niveau ondanks die educatie niet voldoende is. Daarnaast is een deel zich zelf niet bewust van hun beperkte basisvaardigheden. Eerder ontwikkelden Lost Lemon en Muzus (2018) in het kader van het kabinetsprogramma Tel mee met Taal de persona's voor deze groep Nederlandstalige laaggeletterden. Differentiaties zijn te vinden in de mate waarin een laaggeletterde de eigen moeite met basisvaardigheden accepteert en/of erkent en bij wie deze de verantwoordelijkheid van zowel het probleem als de oplossing daarvan belegt. Heeft deze daar zelf eigenaarschap over of ligt dat buiten hem/haar?

Binnen dit onderzoeksproject hebben we ervaren dat het consultatiebureau een kansrijke vindplaats is voor een aantal persona's, andere persona's behoeven een andere benadering dan herkennen en doorverwijzen:

- De doelgerichte kansverbeteraar verwijst je bij het consultatiebureau door naar het Taalhuis. Daar kan de persoon verwezen worden naar taalaanbod dat past bij het eigen niveau. Deze persona is al intrinsiek gemotiveerd om aan vaardigheden te werken, dus wil naar 'echt' aanbod geholpen worden, camouflageaanbod trekt hem of haar niet.
- De afwachtende opvolger is goed te bereiken op het consultatiebureau. Het is een plek waar ouders al komen voor steun en advies. Als jeugdverpleegkundige of boekstartcoach kun je jouw positie benutten om vanuit een autoriteit de laaggeletterde ouder aan te spreken.
- De schuchtere zelfontplooiër is een groep die naar het camouflageaanbod zou komen. Er was een duidelijke wens voor aanbod op een doordeweekse dag vanaf half 8 's avonds, als de kinderen op bed liggen en er oppas aanwezig is, bijvoorbeeld omdat de andere ouder na werktijd thuis is. Dat past binnen het dagelijks leven, dus dan is er rust en ruimte om mee te doen met taalaanbod. Zolang het tijdstip goed uitkwam, bleek de locatie van het aanbod niet veel uit te maken.
- De sceptische uniekeling komt niet op het camouflageaanbod af, maar als er een groep 'voor en door ouders' is, kunnen we hen in hun kracht zetten door hen te benaderen als ouder in plaats van als laaggeletterde.

- De onschuldige kwajongen is een persona die niet bereikt wordt op het consultatiebureau. Als er te lang doorgesproken wordt over basisvaardigheden of scholing, wordt enkel weerstand opgebouwd. Voor deze persona is het raadzaam om (het vermoeden van) de laaggeletterdheid te noteren, opdat de ouder wel op een begrijpelijke wijze geholpen kan worden bij het ouderschap zonder laaggeletterdheid bespreekbaar te maken.

3. Weest bewust van de invloed van taal op de adviezen die je geeft

Het consultatiebureau monitort de gezondheid en ontwikkeling van kinderen en heeft daarbij een signaleringsfunctie. Ook kunnen ouders bij het consultatiebureau terecht voor advies, bijvoorbeeld rondom de opvoeding. De focus ligt zodoende op het kind, waardoor het mogelijk minder logisch klinkt om het consultatiebureau een rol te laten spelen in het wegnemen van laaggeletterdheid bij de ouder. Daarentegen zijn beperkte basisvaardigheden een reden waarom problemen of achterstanden in eerste instantie ontstaan, maar ook in stand blijven: de ouder heeft immers niet de vaardigheden om adviezen op te volgen. Door binnen de huidige werkzaamheden de focus voor taalontwikkeling van het kind te verbreden naar de basisvaardigheden van de ouder wordt niet enkel de ouder geholpen met zijn of haar huidige probleem, maar wordt er tegelijkertijd bijgedragen aan een flinke risicoreductie in de ontwikkeling van het kind.

Tot slot

Met dit onderzoeksverslag laten we zien dat een curatieve aanpak tegen laaggeletterdheid voor laagtaalvaardige ouders tegelijkertijd een preventieve aanpak is tegen mogelijke laaggeletterdheid bij kinderen. We adviseren het consultatiebureau te betrekken als samenwerkingspartner binnen een taalnetwerk. Het Taalhuis zal merken dat het consultatiebureau een plek is waar ouders graag aangesproken worden en waar zij motivatie vinden om hun basisvaardigheden te verbeteren ten behoeve van de opvoeding van hun kinderen. Tegelijkertijd wordt de dienstverlening van het consultatiebureau effectiever als er wordt nagegaan of de ouders de benodigde basisvaardigheden hebben om de adviezen op te volgen. Enkel het aanbieden van praktisch camouflageaanbod is daarbij niet genoeg, we bereiken daar helaas maar een kleine groep mee. Een grote stap is echter al gezet op het moment dat taal bespreekbaar wordt gemaakt op een laagdrempelige wijze. De NT2-ers zijn vaak erg blij als iemand hen de weg kan wijzen. Het bereiken van met name Nederlandstalige laaggeletterden is echter relatief lastiger. Daarom maakten we een handzame routekaart als naslagwerk en overdracht aan andere consultatiebureaus (zie bijlage 7). In deze routekaart vertellen we hoe de medewerkers van het consultatiebureau kunnen bijdragen om laaggeletterdheid duurzaam op te lossen binnen gezinnen. Zo kunnen we allen ons steentje bijdragen om te voorkomen dat laaggeletterdheid aan de volgende generatie wordt doorgegeven.

Referenties

Buisman, M., Greef, de M., Segers, M. (2019). *Monitoronderzoek naar de aanpak laaggeletterdheid in Drenthe - eerste onderzoeksresultaten*. Maastricht University. Maastricht, 2019

Christoffels, I., Groote, A., Clement, C, Lam, J. (2017) Preventie door interventie. Literatuurstudie naar lees- en schrijfachterstanden bij kinderen en jongeren. *Expertisecentrum Beroepsonderwijs*, maart 2017

Dujardin, A. (2019). De aanpak van laaggeletterdheid is dweilen met de kraan open. *Trouw*, 18-03-19

Kunst van Lezen (2017). De BoekStartcoach. *Kunst van Lezen*, mei 2017

Liedtka, J., Salzman, R., Azer, D., (2017). *Design thinking for the greater good. Innovation in the social sector*. Columbia University Press. New York, 2017

Lost Lemon en Muzus (2018). Laaggeletterden in beeld. *Lost Lemon*, augustus 2018

Oefenen.nl (2019). Klik & tik. [https://oefenen.nl/programma/serie/klik_en_tik] Geraadpleegd op 05-08-19

Stichting Lezen en Schrijven (2019). *Feiten & cijfers*. [<https://www.lezenenschrijven.nl/over-laaggeletterdheid/feiten-cijfers/>] Geraadpleegd op 05-08-19

Taal voor het Leven (2019). *Voor 't zelfde geld*. [<https://www.taalvoorhetleven.nl/taalvrijwilliger/lesmateriaal/voor-t-zelfde-geld>] Geraadpleegd op 05-08-19

Tubbing, M., Matthijsse, W. (2018). Het recht op leren: ook voor NT1-er? 40 Jaar bestrijding van laaggeletterdheid. *Stichting Lezen en Schrijven*, december 2018

Bijlage 2: Beknopte toelichting NT1-persona's

De doelgerichte kansverbeteraar

Weet van zichzelf laaggeletterd te zijn en vindt het de eigen verantwoordelijkheid om hier verandering in teweeg te brengen. Deze persona is intrinsiek gemotiveerd, maar weet soms de weg naar aanbod nog niet te vinden.

De afwachterende opvolger

Weet van zichzelf laaggeletterd te zijn en geeft dat soms zelfs aan, maar wacht op een duwtje in de rug van buitenaf.

De schuchtere zelfontplooiër

Loopt zo nu en dan tegen het gebrek aan basisvaardigheden aan, maar ervaart geen tijd en ruimte om aan verbetering daarvan te werken.

De sceptische uniekeling

Ontkent de eigen moeite met basisvaardigheden of is zich daar niet van bewust. Deze persona bereik je met lotgenoten die in eenzelfde situatie hebben gezeten, omdat hij of zij van mening is dat de eigen situatie zo uniek is, dat een ander dat niet kan begrijpen.

De onschuldige kwajongen

Is zich niet bewust van de eigen moeite met taal, rekenen of digitale vaardigheden. Legt het probleem buiten zich neer door bijvoorbeeld het onderwijs of de maatschappij te ingewikkeld te vinden. De onschuldige kwajongen hoeft in zijn of haar beleving dus niet aan vaardigheden te werken; de wereld moet makkelijker worden.

Bijlage 3: Praatplaat versie 1

Ik kan wel wat hulp gebruiken bij...

gezond eten en gewicht

500 ml?

Formulier

aanmeldformulier peuterspeelzaal

PEUTER

iets anders...

kijk op de website

zie website

staat op de website

website consultatiebureau

mijn kind een boekje voorlezen

aanvraag toeslagen

Toeslagen Belastingdienst

...het liefst hier...

op het consultatiebureau

de peuterspeelzaal

PEUTER

een leslokaal in de bieb

...en op deze dagen / tijden.

agenda

	ma	di
wo	do	vr
za	zo	

agenda

	ma	di
wo	do	vr
za	zo	

Bijlage 4: Praatplaat versie 2

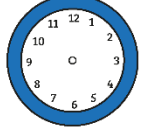
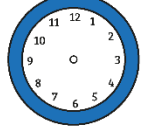
Ik kan wel wat hulp gebruiken bij...

<p>heeft mijn kind een goed gewicht?</p> 	<p>hoe kan ik spelen met mijn kind?</p> 	<p>mijn kind naar de peuterspeelzaal?</p> 	<p>iets anders...</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>mijn kind een boekje voorlezen</p> 	<p>hoe leer ik mijn kind praten?</p> 		

...het liefst hier...

<p>op het consultatiebureau</p> 	<p>een plek in de bieb</p>
<p>'t Bontenest</p> 	

...en op deze dagen / tijden.

<p>agenda</p> <table border="1"> <tr><td>ma</td><td>di</td></tr> <tr><td>wo</td><td>vr</td></tr> <tr><td>za</td><td>zo</td></tr> </table>	ma	di	wo	vr	za	zo	
ma	di						
wo	vr						
za	zo						
<p>agenda</p> <table border="1"> <tr><td>ma</td><td>di</td></tr> <tr><td>wo</td><td>vr</td></tr> <tr><td>za</td><td>zo</td></tr> </table>	ma	di	wo	vr	za	zo	
ma	di						
wo	vr						
za	zo						

Bijlage 5: Poster wervingsmedewerker

Vraag het aan Manon

Bijvoorbeeld: ⇒ Hoe kan ik met mijn jonge kind spelen? ⇒ Wanneer begin je met voorlezen? ⇒ Waar kan ik Nederlands oefenen? → Wat mag mijn kind wanneer eten? ⇒ Wat doet een peuterspeelzaal anders dan een gastouder?

Op deze dagen ben ik aanwezig

Ik kan wel wat hulp gebruiken bij...

<p>heeft mijn kind een goed gewicht?</p> 	<p>hoe kan ik spelen met mijn kind?</p> 	<p>mijn kind naar de peuterspeelzaal?</p>
<p>mijn kind een boekje voorlezen</p> 	<p>hoe leer ik mijn kind praten?</p> 	

Bijlage 6: Poster praktisch aanbod

Kom je ook?

Spelend leren met je kind

Gratis bijeenkomsten voor ouders

Je krijgt tips:

- Welk speelgoed past bij de leeftijd van mijn kind?
- Hoe leer ik mijn kind alleen te spelen?
- Wanneer begin ik met voorlezen?
- Hoe lees ik leuk voor?

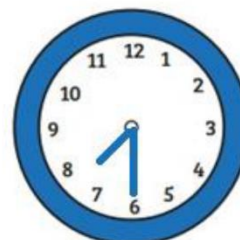
Waar?

't Bontenest, Spechtenkamp 232 in Maarssen

Wanneer?

Donderdag 20 juni half 8 's avonds

Meer weten? Schrijf je telefoonnummer op!

Bijlage 7: Routekaart

Oud geleerd is jong gedaan

Op weg naar een preventieve én curatieve aanpak tegen laaggeletterdheid.

De taalvaardigheid van ouders heeft een directe invloed op die van hun kinderen. Het consultatiebureau is een kansrijke vindplaats om zowel de ouder als het kind vooruit te helpen.

Een kwetsbare doelgroep

Nederland kent 2,5 miljoen laaggeletterden. Zij hebben moeite met lezen, schrijven, rekenen en/of digitale vaardigheden. Zo'n 67% heeft Nederlands als moedertaal en heeft dan ook Nederlands onderwijs genoten. Toch hebben zij niet genoeg vaardigheden om zichzelf voldoende te redden binnen de huidige maatschappij. Meer dan de helft van hen werkt, maar vermijdt administratieve taken. Zij komen bij de huisarts, maar snappen stiekem de medicijnbijsluiters niet. Ook is de helft van de personen met schulden laaggeletterd. Zij missen vaardigheden om hun persoonlijke financiën op orde te houden.

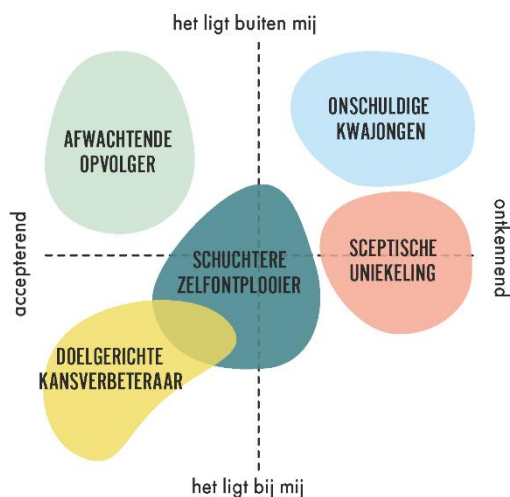
Wat er voor je ligt...

In deze routekaart vertellen we hoe de medewerkers van het consultatiebureau kunnen bijdragen om laaggeletterdheid duurzaam op te lossen binnen gezinnen.

Een passende aanpak

Omdat Nederlandstalige laaggeletterden uitstekend Nederlands spreken, merk je (bijna) niets van de beperkte vaardigheden. Bovendien heeft de doelgroep zeer diverse behoeften, waardoor het lastig is hen te bereiken. Lost Lemon en Muzus brachten in 2018 in gesprek met laaggeletterden zelf relevante verschillen in kaart voor deze doelgroep, dat leidde tot 5 persona's. Een deel accepteert de eigen laaggeletterdheid, anderen ontkennen het of zijn zich er niet van bewust. Sommigen van hen houden zichzelf verantwoordelijk voor de oplossing, terwijl anderen vinden dat zij daar zelf geen rol in hebben.

Een passende aanpak per persona

- De *Doelgerichte Kansverbeteraar* verwijst je door
- Zorg voor een warme overdracht van de *Afwachtende Opvolger* naar het Taalhuis
- Nodig de *Schuchtere Zelfontplooiër* uit voor praktisch aanbod
- Betrek de *Sceptische Uniekeling* bij een voor-en-door-oudersgroep
- Begin bij de *Onschuldige Kwajongen* niet over de laaggeletterdheid. Registreer het vermoeden en pas je communicatie aan.

Werkzame ingrediënten

- Op een laagdrempelige wijze aanwezig zijn in de wachtruimte
- Persoonlijk contact zorgt voor herkenbaarheid
- Een praatplaat maakt het gesprek leuk en maakt ouders nieuwsgierig
- Een brede blik op het gezin door verder te vragen naar hulpvragen
- Benutten van de kennis die het consultatiebureau al in huis heeft
- Focus op taalontwikkeling van het kind verbreden naar basisvaardigheden van ouder
- Eigenaarschap en betrekken van de doelgroep bij het aanbod

Route naar borging

- Maak afspraken met het Taalhuis
- Maak een klantreis voor laaggeletterde ouders
- Stel contextgerichte vragen
- Schat in met welke persona je spreekt
- Pas de passende aanpak per persona toe

Ontwikkelingen in Stichtse Vecht

Lost Lemon, Bibliotheek Angstel, Vecht en Venen, GGD Regio Utrecht en gemeente Stichtse Vecht sloegen de handen ineen om deze kwetsbare doelgroep te bereiken.

Er was een medewerker van het Taalhuis aanwezig op het consultatiebureau om behoeften en vragen op te halen

Voorlezen gebeurt wel op school. Thuis zingen we alleen of we kijken tv. Zelf ben ik als kind ook nooit voorgelezen.

Moeder op het consultatiebureau

bij jonge laagtaalvaardige ouders. Deze vertaalden we naar camouflageaanbod, als opstapje naar echt taalaanbod. Ook gingen we aan de slag met een groepje ouders om samen aanbod te ontwikkelen.

Deze factsheet is toe te passen op ieder consultatiebureau. Neem contact op met Lost Lemon Lab voor meer informatie!

Lost Lemon Lab
lab@lostlemon.nl
085 489 8888

©2019 Lost Lemon,
in samenwerking met Bibliotheek Angstel, Vecht en
Venen, GGD Regio Utrecht en Gemeente Stichtse Vecht

